

Hollanda Alt Komisyon Raporu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Komisyonumuzun 2.4.1997 tarihli 7. toplantısında alınan karar uyarınca, 26.3.1997 tarihinde Hollanda'nın Lahey Kentinde Türk vatandaşlarının yaşadıkları bir eve yapılan ve 6 vatandaşımızın ölümü ile sonuçlanan olayla ilgili yerinde incelemeler yapmak, yetkililerle temaslarda bulunmak ve Komisyonumuzun konuya duyarlılığını göstermek amacıyla Hollanda'ya gönderilen heyetimiz gerekli temas ve çalışmaları tamamlamıştır.

Bu temas ve çalışmalardan sonra heyetimizce hazırlanan raporumuzu, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına sunuyoruz.

Saygılarımızla.

Demir BERBEROĞLU	Hakan TARTAN	Erdoğan YETENÇ	Recep KIRIŞ
Eskişehir Mv.	İzmir Mv.	Manisa Mv.	Kayseri Mv.
Başkan	Sözcü	Üye	Üye
(İmza)	(İmza)	(İmza)	(İmza)
Ümran AKKAN	M.Bedri İNCETAHTACI	İbrahim ÇEBİ	
Edirne Mv.	Gaziantep Mv.	Trabzon Mv.	
Üye	Üye	Üye	
(İmza)	(İmza)	(İmza)	

KONU: TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Heyetinin Hollanda'nın Lahey Kentinde meydana gelen kundaklama olayı ile ilgili olarak yerinde gerçekleştirdiği incelemeler ve temaslar.

HEYETİN OLUŞUMU: Hollanda'nın Lahey Kentinde inceleme ve temaslarda bulunan Heyet aşağıdaki üyelerimizden oluşmuştur:

Demir BERBEROĞLU	Eskişehir Milletvekili	Başkan
Hakan TARTAN	İzmir Milletvekili	Sözcü
Erdoğan YETENÇ	Manisa Milletvekili	Üye
Recep KIRIŞ	Kayseri Milletvekili	Üye
Ümran AKKAN	Edirne Milletvekili	Üye
M.Bedri İNCETAHTACI	Gaziantep Milletvekili	Üye
İbrahim ÇEBİ	Trabzon Milletvekili	Üye

Heyete ayrıca, Komisyon Uzmanı Ali ÇOLAK da eşlik etmiştir.

GİRİŞ: T.B.M.M. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonununun 2 Nisan 1997 tarihli 7. toplantısında, 26.3.1997 tarihinde Hollanda'nın Lahey Kentinde Türk vatandaşlarının yaşadıkları bir eve yapılan ve 6 vatandaşımızın ölümü ile sonuçlanan olayla ilgili yerinde incelemeler yapmak, yetkililerle temaslarda bulunmak ve Komisyonumuzun konuya duyarlılığını göstermek amacıyla bir heyetin Hollanda'ya gönderilmesine karar verilmiştir. 13 Nisan 1997 tarihinde Hollanda'ya giden heyetimiz, Birinci ve İkinci Meclis Dışişleri Komisyonu Başkan ve Üyeleri, olayı soruşturan Lahey Başsavcısı J. A. BLOK, kundaklama sonucu ailesini kaybeden Zeki KÖSEDAĞ ve bazı vatandaşlarımızla görüşmelerde bulunduktan ve olay yerinde inceleme yaptıktan sonra 16 Nisan 1997 tarihinde Türkiye'ye dönmüştür.

GÖRÜŞMELER: 13 Nisan 1997 tarihinde Hollanda'ya giden heyetimize Büyükelçi Baki İLKİN tarafından hem kundaklama olayı hem de Hollanda da yaşayan vatandaşlarımızın sorunları konusunda bir brifing verilmiştir. Büyükelçi Baki İkin son altı aydır bir kundaklama olayının olmadığını, bu tür olayların altında genellikle ırkçı örgütler, narkotik bağlantısı, terör örgütleri arası çekişme ve aile içi çatışma gibi nedenlerin bulunabildiğini, Hollanda Hükümetinin son olayla ilgili çok duyarlı bir tavır içinde olduğunu ve Hollanda makamlarının bütün olasılıkları büyük bir titizlikle araştırdığını, son olay dolayısıyla PKK terör örgütünün çeşitli provakatif eylemlerde bulunduğunu ve bu nedenle olayın olduğu bölgede havanın bir hayli gergin olduğunu ifade ettikten sonra Devlet Bakanı Lütfü ESENGÜN'ün temasları hakkında da bilgi vermiştir.

14 Nisan 1997 Pazartesi günü heyetimiz Hollanda'da yaşayan vatandaşlarımızın örgütlendiği çeşitli federasyon temsilcileri ile görüşmüştür.

Heyet Başkanı Eskişehir Milletvekili Demir BERBEROĞLU heyetin geliş amacı ile ilgili bilgi vermiş ve federasyon temsilcilerinden Hollanda da yaşayan Türklerin sorunlarının yanısıra kundaklama olayı hakkında da görüşlerini ifade etmelerini talep etmiştir.

Toplantıda sırasıyla söz alan temsilciler en önemli sorunlarının çocukların eğitimi sorunu olduğunu ifade etmiştir. Çocukların kendi örf, adet ve kültürüne yabancı olarak yetiştiği, bunun da aile içinde çatışmaya yol açtığı, ana dille eğitim konusunda bazı sıkıntılar olduğu, çocukların 2.5 saat ana dille eğitim yapabildikleri, ancak Hollanda makamlarının ana dille eğitimi kaldırmak için çalışmalar yaptığı dile getirilmiştir. Toplantıda söz alan bir temsilci Hollanda Yabancılar Yasası dolayısıyla okuyan çocukların Türkiye'den evlenmesi durumunda eşlerini Hollanda'ya getiremediklerini, bunun ya ailelerin parçalanmasına, ya da çocukların eğitimlerini yarım bırakmalarına yol açtığını, çocukların okulu bırakmalarının ise Türkler arasında yüksek olan işsizlik oranının yükselmesi ile sonuçlandığını belirtmiştir. Bir diğer federasyon temsilcisi ise Türkiye'ye gelmek konusunda çok büyük sıkıntılarla karşılaştıklarını, kara ve deniz yolunun güvenli olmadığını, havayolunun ise çok pahalı olduğunu ifade etmiştir. Toplantıda ayrıca federasyon temsilcileri tarafından Hollanda'da üçüncü bir Başkonsolosluga ihtiyaç olduğu, Hollanda'da çalışanların Türkiye'de yaşayan çocukları için almakta olduğu çocuk parasının kesilmesi konusunda çalışmalar yapıldığı ve bunun kendilerini ekonomik açıdan zor durumlara düşüreceği dile getirilmiştir. Federasyon temsilcileri kundaklama olayı konusunda henüz hazırlık soruşturması yürütüldüğü için bir çok bilginin kamuoyuna açıklanmadığını, bu nedenle spekülasyona yol açacak bir tahminde bulunmak istemediklerini ifade etmekle yetinmişlerdir.

Aynı gün, Büyükelçiliğimize bir teşekkür ziyaretinde bulunmak amacıyla gelen ve kundaklama sonucu ailesinin bir çok ferdi kaybetmiş bulunan Zeki kösedag ve yakınları ile görüşülmüş ve olaydan duyulan üzüntü dile getirilerek acılı aileye başsağlığında bulunulmuştur.

15 Nisan 1997 Salı günü heyetimiz olayı soruşturan Lahey Cumhuriyet Başsavcısı J. A. BLOK ile oldukça yararlı bir görüşmede bulunmuştur. Görüşmede Başsavcı ile birlikte kundaklama olayı ile ilgilenen savcı ve emniyet görevlisi de hazır bulunmuştur.

Heyet Başkanı Demir BERBEROĞLU, heyetimizin kabulü nedeniyle teşekkürlerini ifade ettikten sonra, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun daha önceden planlanan ziyaretleri çerçevesinde Hollanda'ya gelineceğini, ancak müessif olay nedeniyle bu ziyareti biraz daha erkene aldıklarını belirtmiştir. Türk kamuoyunun Hollanda makamlarının olayın çözümüne ilişkin çabalarını memnuniyetle karşıladığını, ola-

yın her iki toplumu da üzdüğünü anlattıktan sonra Komisyonun teşkiline ilişkin ayrıntılı bilgi vererek heyet üyelerini takdim etmiştir. Bu kompozisyonun Türkiye'nin konuya verdiği önemi ortaya koyduğunu ve bu müessif olaya Hollanda'nın Türkiye kadar hassasiyet göstermesinden memnuniyet duyduğunu ve ellerinde mevcut bulunan bilgileri paylaşmak istediğini ifade etmiştir.

Başsavcı BLOK heyetimizi selamladıktan sonra bir hafta kadar önce Türkiye'den Devlet Bakanı Lütfü ESENGÜN başkanlığında bir heyetin Hollanda'yı ziyaret ettiğini belirterek, Savcılık adına duydukları derin üzüntüyü şimdi burada heyetimize de tekrar ettiklerini, yapılan soruşturma hakkında memnuniyetle bilgi vereceklerini ifade etmiştir. Başsavcı BLOK olayın tamamen bir kundaklama olayı olduğunun anlaşıldığını, olayı tetkik etmek üzere 30 kişinin görevlendirildiğini, Başsavcılığın iki savcı tayin ettiğini, başlangıçta teknik araştırmaların yapıldığını, söz konusu araştırmaların polis laboratuvarlarında sürdüğünü, savcılarının her gün polis ekibi ile görüşüğünü, olayın meydana geldiği semtte 1500 kişinin sorgulandığını, olay hakkında esas bilgiyi verene 100.000 HFL ödül verileceğini, kendilerine çeşitli kaynaklardan pek çok bilgi ulaştığını ve çözüme katkıda bulunacak bilgiye henüz ulaşamadığını, bu olayın meydana geldiği sırada 2-3 kundaklama olayının daha meydana geldiğini, bunların molotof kokteyli atılmak suretiyle yakılmak istenen Türk kahveleri olduğunu, protesto yürüyüşü düzenleyen Hollandalı bir kişinin aslında kendi evini yakmış olduğunun bizzat söz konusu kişi tarafından itiraf edildiğini, yine bu kişinin çeşitli yerlere tehdit mektupları gönderdiğinin anlaşıldığını, molotof kokteyli atıkları şüphesiyle yakalanan 5 kişinin olay sırasında başka yerde olduklarının kanıtlandığını, polis istihbarat merkezi ile olayın yurtdışı bağlantılarının olması olasılığı dikkate alınarak temasta bulunulduğunu, söz konusu yangın ile molotof kokteyli atılması arasında herhangi bir bağlantı kurulamadığını heyetimize anlatmıştır. Başsavcı her iki olayın çok ciddi olduğunu, üzerine gidildiğini ve çözüme kavuşturmak için çaba gösterildiğini, konuyla ilgili önemli bir gelişme olduğu takdirde derhal Büyükelçiliğimizin durumdan haberdar edileceğini ve şu anda bundan başka ellerinde bilgi olmadığını vurgulamıştır.

Başsavcı BLOK heyetimiz üyeleri tarafından yöneltilen kimi teknik soruları da yanıtladıktan sonra görüşme karşılıklı iyi niyet ifadeleriyle sona ermiştir.

Heyetimiz Başsavcı Blok'dan sonra Hollanda Birinci Meclisi Dışişleri Komisyonu ile görüşmüştür. İlk konuşmayı yapan Birinci Meclis Dışişleri Komisyonu Başkanı heyetimizi karşılamaktan duyduğu memnuniyeti dile getirmiş ve komisyon üyelerini tanıtmıştır.

Heyet Başkanı Demir Berberoğlu heyetimizi kabulleri dolayısıyla teşekkürlerini ifade ettikten sonra, heyet üyelerini tanıtmış ve bu ziyaretin daha önceden planlandığını ancak bu olay nedeniyle gelişimizin öne alındığını belirtmiştir. Hollanda'da herkesin bu olayı kınadığını ve aydınlanması için çaba sarfettiğini bildiğini ve Türkiye kamuoyunun da olayın aydınlanmasını beklediğini vurgulamıştır. Komisyonun işleyişini ve çalışmalarını tanıtan Berberoğlu, son beş yılda Türkiye'de insan hakları alanındaki iyileşmeler hakkında bilgi vermiştir. Son bir yıldır İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığını yürüttüğünü söyleyen Berberoğlu, ayrıca Türkiye'nin insan hakları açısından son beş yılın en iyi dönemini yaşadığını, fakat Avrupa'da Türkiye aleyhine bir kampanya başlatıldığını, Avrupa ülkelerini Türkiye'deki insan haklarını sorununu politik bir argüman olarak kullandığını ve bunun iyi niyetli bir yaklaşım olmadığını da ifade etmiştir.

Heyet Başkanı Demir Berberoğlu'nun açıklamalarından sonra söz alan Hollanda Parlamentosu Birinci Meclis Dışişleri Komisyonu üyeleri sırasıyla söz alarak toplantıda Türkiye'deki insan hakları sorunlarının görüşülmesini yararlı bulduklarını ifade etmişler ve kürt sorunu, özel televizyonların kurulması, Uluslararası Af Örgütü raporlarında yer alan kimi iddialar, Güneydoğu'ya otonomi, Türkiye'nin insan hakları yaklaşımları gibi konularda çeşitli sorular sormuşlardır.

Sorulan soruları yanıtlayan heyetimiz, anadille eğitim ve çifte vatandaşlık konularında Hollanda makamları tarafından yapılması düşünülen yeni düzenlemelerin yaratabileceği sorunlara dikkat çekmiş ve mevcut durumun korunması konusunda Dışişleri Komisyonu üyelerinin yardımcı olmasını talep etmiştir. Görüşme karşılıklı iyi niyet ve yeniden görüşme taleplerinin ifadesiyle sona ermiştir.

Heyetimiz aynı gün öğleden sonra Amsterdam yakınlarındaki Zaan-dam kentine geçerek burada bulunan Sultan Ahmet Camii Cemaati ile bir görüşmede bulunmuştur. Bu görüşmeye çok sayıda vatandaşımız katılmıştır. Toplantıda vatandaşlarımız konsoloslukta askerlik tecili ve pasaport çıkarılması sırasında karşılaştıkları zorluklardan bedelli askerlik için istenen miktarın yüksekliğinden, Hollandalıların Türk toplumunu dışlamasından ve ayrımcı davranmasından şikayet etmişler ve TRT yayınlarının kalitesinin artırılması yönünde çalışmalar yapılmasını, Amsterdam'da bir konsolosluk açılmasını ve Hollanda'da bir Türk bankasının açılmasını talep etmişlerdir.

Heyetimiz akşam saatlerinde kundaklama olayının olduğu mahalleye giderek yanan ev çevresinde incelemelerde bulunmuştur.

Son olarak Heyetimiz, 16 Nisan 1997 Çarşamba günü Hollanda İkinci Meclisi Dışişleri Komisyonu ile görüşmüştür. Dışişleri Komisyonu Baş-

kanı heyetimizi görmekten duyduğu memnuniyeti ifade ettikten sonra, şu anda iki ülke parlamentoları arasında iyi bir diyalog kurulmuş olduğunu, elim olayın bu diyalogun kurulmasında bir başlangıç oluşturduğunu, bu olayın faillerinin bulunmasını çok istediklerini, savcılığın olayın üzerine ciddiyetle gittiğini belirtmiş ve komisyon üyesi meslektaşlarını tanıtmıştır.

Heyet Başkanı Demir Berberoğlu, beraber olmaktan duyduğu memnuniyeti ifade etmiş ve geçen yıl Avrupa'da Türkiye aleyhine başlayan kampanya sonrasında Komisyonumuzun bazı Avrupa ülkelerini ziyaret etme kararı aldığını, bu ülkelerden birinin de Hollanda olduğunu, fakat Dışişleri tarafından bazı sıkıntıların bulunduğu söylenildiğini, müessif olayın Hollanda ve Türkiye Parlamentoları arasındaki buzların erimeye başlamasına yol açtığını, şu ana kadar heyetimiz tarafından yararlı görüşmeler yapıldığını, Başsavcı ile yapılan görüşmede soruşturmanın seyri hakkında yararlı bilgiler alındığını, Hollanda kamuoyunun bu olaya karşı gösterdiği hassasiyetten memnuniyet duyulduğunu, olayın üzerinden iki haftadan fazla bir süre geçtiği halde faillerin ortaya çıkarılmadığını, bunun anlayışla karşılandığını ancak daha fazla gayret gösterilmesinin ve sonuç alıcı adımlar atılmasının beklendiğini belirtmiştir. Son dönemlerde Türkiye'de insan hakları ihlallerinin yoğun olarak yaşandığına ilişkin olumsuz bir kampanyanın Avrupa'da yürütülmekte olduğuna dikkat çeken Berberoğlu bunun haksız bir kampanya olduğunu, Türkiye'de Parlamento ve Hükümetin insan hakları ihlallerini ortadan kaldırmak için sürekli bir çaba içinde bulunduğunu, son bir yılda önemli mesafe kaydedildiğini ve bunun yerinde tespiti amacıyla ülkemize gelmelerinin yararlı olacağını söylemiş ve İkinci Meclis Dışişleri Komisyonu üyelerini Türkiye'de görmekten duyacağı memnuniyeti ifade etmiştir.

Demir Berberoğlu'nun konuşmasından sonra sırayla söz alan Dışişleri Komisyonu üyeleri müessif olay konusundaki üzüntülerini ifade etmiş ve Türkiye'de insan hakları alanındaki gelişmeler hakkında çeşitli sorular sormuştur. Sorular sorulan toplu olarak Demir Berberoğlu tarafından yanıtlanmıştır. Daha sonra heyetimizde yer alan diğer üyelerimiz de sırayla söz alarak hem müessif olayla ilgili görüş ve yaklaşımlarını belirtmiş, hem de Dışişleri Komisyonu üyelerinin kimi sorularına yanıt vermiştir. Görüşme karşılıklı iyi niyet ifadeleri ile sona ermiştir.

Hollanda'daki temasları tamamlayan T.B.M.M. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Heyeti aynı gün Hollanda'dan ayrılarak Türkiye'ye dönmüştür.